

David Van Reybrouck ~ Zink (2016) met Mohamed El Bachiri en Een jihad van liefde (2017)

David van Reybrouck

Tekening: Joseph Sassoon

Semah

David Van Reybrouck tekent in 'Zink' het verhaal op van Joseph Rixen, zoon van Maria Rixen, dienstmeisje bij een fabriekseigenaar in Düsseldorf. Nadat ze van hem zwanger was geraakt en verstoet, kwam ze in het najaar 1902 terecht in Neutral Moresnet, "waar meer meisjes naar toe trokken en waar men je met rust liet". Haar zoon groeit op in een pleeggezin, waar zijn naam van Joseph in Emil Pauly veranderd. Hij wordt speelbal van de ontwrichtende (oorlogs)geschiedenis van dit ministaatje, dat van 1816 tot 1919 het buurland was van Nederland, België en Duitsland. Gedurende een ruime eeuw bezat het een eigen vlag, een eigen bestuur, een eigen rijkswacht en een eigen nationaal volkslied in het Esperando. Ooit moest het de eerste staat worden waar de officiële taal Esperanto was. Men vond er o.a. zink.

De jonge Emil, verwekt in Pruisen, geboren in neutraal gebied, woont sinds 1915, zonder te verhuizen, voor de volgende drie jaar in het westelijk deel van het

Duitse keizerrijk. Na de wapenstilstand in 1918 wordt Brussel zijn hoofdstad; hij is pas vijftien en al aan zijn derde nationaliteit toe. Na zijn dienstplicht in het Belgische leger, trouwt Emil met Jeanne Lafèbre, afkomstig uit Tilburg. Tussen 1934 en 1950 worden elf kinderen geboren, negen zonen en twee dochters. Ze wonen in Kelmis, waar hij bakker is.

In mei 1940 valt Hitler België binnen en annexeert het voormalige Neutraal Moresnet. Inwoners krijgen de Duitse nationaliteit en moeten onder de Wehrmacht gaan dienen. Het nazi bestuur wil Jeanne eren met het 'Ehrenkreuz der Deutsche Mutter', hetgeen ze weigert.

“Wat heeft zij als Nederlandse die naar België is verhuisd te maken met een Führer die beweert dat het gezin ‘het slagveld van de moeder’ is?” Als het zevende kind is geboren, eist de overheid dat hij als Duits staatsburger de voornaam en het peterschap van Hermann Wilhelm Göring krijgt. Voor de administratie wordt deze zoon Leo gedoopt, voor de kerk naar de Belgische vorst Leopold, de ouders wilden niet al te provocerend zijn. In 1943, na de nederlaag bij Stalingrad, wordt Emil Rixen ingelijfd bij de Wehrmacht; later deserteert hij. Na de bevrijding keert hij terug bij zijn gezin, maar wordt gearresteerd door een ondergrondse verzetsorganisatie. Niet als Belg, verdacht van collaboratie, maar als Duitser in dienst van de Wehrmacht.

“Zonder ooit in zijn leven te verhuizen is hij Neutraal geweest, rijksingezetene van het Duitse keizerrijk, inwoner van het koninkrijk België en staatsburger binnen het Derde Rijk. Voor hij wederom Belg zal worden, zijn vijfde nationaliteitswissel, wordt hij afgevoerd als Duits krijgsgevangene. Hij heeft geen grenzen overgestoken, de grenzen zijn hem overgestoken.”

Emil, wiens identiteit zó vaak ‘als een klompje zinkerst is gesmolten en omgesmolten’, is onthecht geraakt.

In 1952 moet hij stoppen met werken; hij is op. Tot zijn dood in 1971 slijt hij zijn

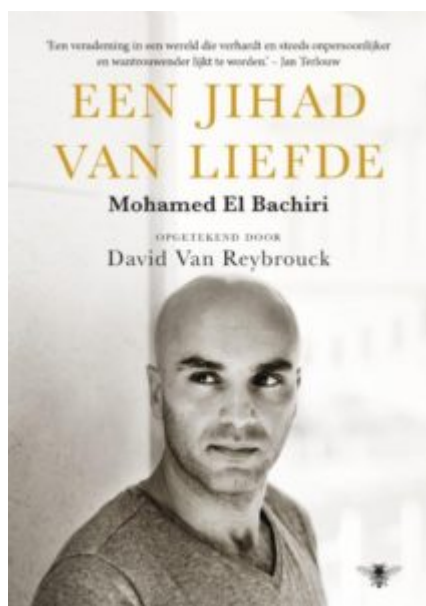
dagen achter het raam. Inmiddels is Kelmis weer onderdeel geworden van België; en in de jaren daarna heeft de Duitstalige gemeenschap steeds meer politieke rechten gekregen.

'Zink', het boekenweekessay 2016, is onderscheiden met de Prix du Lire Européen 2017.

Een jihad van liefde (2017), heeft David Van Reybrouck samen met de Marokkaanse Belg Mohamed El Bachiri geschreven, die op 22 maart 2016 zijn vrouw Loubna Lafquiri verloor bij de aanslagen in Brussel.

Een paar dagen na de herdenking in de Grote Moskee van Brussel is Loubna begraven in Salé, de stad van haar vader. Later wordt El Bachiri, zijn drie kinderen en schoonmoeder uitgenodigd op bezoek te komen bij de koning van Marokko die diepgeraakt is door de dood van Loubna. "Onze identiteit als Marokkaan", zei de koning, "bestaat erin dat we goede burgers zijn, waar we ook wonen. Dat is Marokkaans zijn. Het samenleven met elkaar bevorderen. Vanuit die gedachte wil ik me wijden aan het verduurzamen van de vriendschap tussen de twee volkeren die me na aan het hart liggen."

In het boekje wordt in korte hoofdstukken de innerlijke strijd, 'de grote jihad', de inspanning die iedere moslim moet aangaan tegen zijn eigen hartstochten, belicht. Meer een gedicht, een eerbetoon aan Loubna, een antwoord aan de menselijkheid, een uitdrukking van pijn, maar ook veerkracht door liefde, menselijkheid, en geloof.

Het begint met 'Die dag', de dag dat zij de metro nam, en metrobestuurder Mohamed El Bachiri instortte. Vervolgens probeert hij middels het schrijven over zijn jeugd, geschiedenis en grote liefde dichter bij haar te komen, weer vader te worden van drie jonge zonen en vat te krijgen op zijn situatie, als moslim die bij twee landen hoort, van België en Marokko.

Mohamed is voortgekomen uit de eerste immigratiegolf, geboren in Sint-Agatha-Berhem, vlakbij Molenbeek. Thuis wordt Frans gesproken, hij gaat wel kort naar Arabische les om

de Koran te leren reciteren, die hij als poëzie als weergaloos ervaart. Hij zit vervolgens op een katholieke school, met veel kinderen uit de Marokkaanse gemeenschap, en beschouwt Christus als een eerdere profeet.

El Bachiri beschouwt zichzelf als moslim, zowel door geboorte als door overtuiging. Koran is het woord van God, terwijl de Bijbel, het Nieuwe Testament, gewoon een verhaal is. De krijgszuchtige passages uit de Koran zijn historisch, en niet meer universeel geldig. Hij is een groot tegenstander van fundamentalisme. Hij moedigt dan ook andere moslims aan barmhartigheid tegenover anderen tentoon te spreiden.

In het hoofdstukje 'Daders' spreekt El Bachiri de daders rechtstreeks aan, die uitgaan van de logica van haat "Als je denkt dat onschuldigen doden en drama's veroorzaken voor jou een vorm van gerechtigheid is, en als dat zelfs de gerechtigheid van God is, dan hebben jij en ik niet dezelfde religie."

"Kosmopolitisme is een cultuur die zich nestelt naast de plaatselijke cultuur, maar haar niet vervangt. Ik breng mijn cultuur mee, maar niet om de cultuur van een ander omlaag te halen. Ik zou willen zeggen: 'Vertel over jezelf, mens uit verre streken. Vertel me het verhaal van je volk'. Ik wil het niet horen om je te veroordelen. Maar omdat jouw verhaal ook het mijne is. Je kunt je cultuur verliezen, je geloof, je land, maar je menselijkheid verlies je niet."

David Van Reybrouck en Mohamed El Bachiri ontvingen voor *Een jihad van liefde* in 2017 het Ereteken van de Vlaamse Gemeenschap.

Zink - ISBN 9789403105604 - De Bezige Bij - Amsterdam

Een jihad van liefde - ISBN 9789023471622 - De Bezige Bij - Amsterdam